

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

філологічний факультет

Кафедра зарубіжної літератури та теорії літератури

СИЛАБУС

навчальної дисципліни

Наративні рівні тексту

вибіркова

Освітньо-професійна програма Зарубіжна література та теорія літератури

Спеціальність 035.01 Філологія (зарубіжна література та теорія літератури)

Галузь знань 03 Гуманітарні науки

Рівень вищої освіти другий (магістерський)

філологічний факультет

Мова навчання українська

Розробники: кандидат філологічних наук, асистент, асистент кафедри зарубіжної літератури та теорії літератури **Альона Романівна Тичініна**

Профайл викладача

http://philology.chnu.edu.ua/?page_id=286

Контактний тел.

0992255201

E-mail:

a.tychinina@chnu.edu.ua

Сторінка курсу в Moodle

<https://moodle.chnu.edu.ua/course/view.php?id=4035>

Консультації

Очні консультації: щопонеділка з 13.00 по 14.40.

Онлайн-консультації: за попередньою домовленістю.

1. Анотація дисципліни (призначення навчальної дисципліни).

Дисципліна „**Наративні рівні тексту**” є однією із вибіркових дисциплін зі спеціальності 035.01 Філологія (зарубіжна література та теорія літератури) для освітньо-професійної програми рівня освіти бакалавр, яка викладається у 10 семестрі в обсязі 4 кредити (за Європейською Кредитно-Трансферною Системою ECTS). Курс „**Наративні рівні тексту**” спрямований на поглиблення теоретико-літературних компетентностей студентів спеціальності 035.01 Філологія (зарубіжна література та теорія літератури). Він призначений для того, щоб студенти могли осмислити, засвоїти і системно використовувати наратологічні теоретико-літературні поняття у розрізі відповідної методології. Дана дисципліна формує навички компетентного погляду на оповідність літературного тексту, дає знання методики і прийомів наративного аналізу літературних текстів.

Після засвоєння даної дисципліни студенти набувають необхідних знань та умінь для подальшої наукової та практичної роботи з галузі літературознавства й наратології зокрема, вміють компетентно здійснювати наративний аналіз текстів, володіють комплексом методологічних підходів до дослідження історико-літературних чи теоретико-літературних явищ у вимірах наратології. Дисципліна спрямована на осмислення, засвоєння і системне використання теоретично-методологічного апарату наратології. Курс закріплює знання історії розвитку європейської наратології з акцентом на методику аналізу тексту.

2. Мета навчальної дисципліни:

Мета навчальної дисципліни «*Наративні рівні тексту*» передбачає засвоєння студентами-філологами основних положень наратології; уміння використовувати їх у процесі аналізу художніх творів та під час викладання вишівських та шкільного курсів літератури; формування розуміння закономірностей розвитку техніки оповіді на різних етапах історико-літературного процесу.

3. Завдання – надати фундаментальні знання в аспекті методології наратології, навчити проводити наративний аналіз тексту, визначати і фахово аналізувати його наративні рівні.

4. Пререквізити. Вступ до літературознавства, теорія літератури, культурологія, історія зарубіжної літератури, історія зарубіжної критики і літературознавства, проблеми літературознавчої термінології, сучасні літературознавчі школи в Україні, рецептивна поетика, лінгвістика.

5. Результати навчання

знати:

- базові наратологічні категорії, співвідношення понять «наратив» і «дискурс»;
- визначення понять, ознаки та особливості наративу, нарації та наративності, а також відмінність понять «наратор», «оповідач», «розповідач»;
- особливості становлення наратології як літературознавчої методології, її предмет, об'єкт та завдання;
- типи нараторів, типологію наративу та специфіку визначення наративних рівнів тексту;
- головні наративні інстанції та різновиди наративних ситуацій;
- концепції «точки зору» та «точки фокалізації»;
- особливості метанаративу;
- функції інтертекстуального та інтермедіального наративів;
- особливості наративу в образотворчому мистецтві, фотографії, музиці, кіно.

вміти:

- визначати особливості наративу, нарації та наративності;
- оперувати базовими наратологічними категоріями, поняттями і термінами;
- визначати типологію наративу та наративні рівні тексту;
- виявляти головні наративні інстанції та різновиди наративних ситуацій;
- розкривати особливості наративного темпу в тексті та часу нарації;

- визначати «точки зору» та «точки фокалізації» у тексті;
- виявляти тип нарататора;
- пояснити взаємозв'язок наративу і жанру;
- знаходити інтертекстуальні та інтермедіальні наративи у літературному тексті;
- визначати особливості наративів у живописі, фотографії, музиці, кіно;
- використовувати отримані уміння в процесі викладання літератури у старшій середній і вищій школах;
- застосовувати принципи й методи наративно-дискурсивного вивчення літератури;
- з'ясовувати особливості наративної структури літературно-художніх текстів модерної і постмодерної доби;
- пояснювати закономірності еволюції та трансформації літературних наративів.

3. Опис навчальної дисципліни

3.1. Загальна інформація

Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість		Кількість годин						Вид підсумкового контролю
			кредитів	годин	лекцій	практичні	семінарські	лабораторні	самостійна робота	індивідуальні завдання	
Заочна	1	7	4	120	4	4			106	6	залік

3.2. Структура змісту навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ВИВЧЕННЯ НАРАТИВУ												
Тема 1. Поняття, ознаки та особливості наративу, нарації та наративності.							8	0,25	0,25		1	7

Відмінність понять «наратор», «оповідач», «розповідач».											
Тема 2. Становлення наратології як літературознавчої методології. Її предмет, об'єкт та завдання.						8	0,25	0,25			7
Тема 3. Базові наратологічні категорії. Співвідношення понять «наратив» і «дискурс».						8	0,25	0,25			7
Тема 4. Наратив у контексті проблем мотиву, фабули та сюжету.						8	0,25	0,25			7
Тема 5. Типологія наративу. Специфіка визначення наративних рівнів тексту.						8	0,25	0,25		1	7
Разом за змістовим модулем 1						40	1,25	1,25		2	35
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. СТРУКТУРА КОМУНІКАЦІЇ В НАРАТИВІ ЛІТЕРАТУРНОГО ТЕКСТУ											
Тема 1. Головні наративні інстанції та різновиди наративних ситуацій.						8	0,5	0,5		1	7
Тема 2. Типи нараторів. Експліцитне та імпліцитне зображення наратора.						8	0,25	0,25			7
Тема 3. Специфіка визначення наративного темпу в тексті. Час нарації.						8	0,25	0,25			7
Тема 4. Концепція «точки зору» та її різновиди						8	0,25	0,25			7

Тема 5. Типологія наративних фокусів. Поняття та види фокалізації.								0,25	0,25		1	7
Тема 6. Нарататор як адресат оповіді. Його різновиди.							8	0,25	0,25		1	7
Разом за змістовим модулем 2							48	1,5	1,5		3	42
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3. ОСОБЛИВОСТІ НАРАТИВУ У РІЗНИХ ВИДАХ МИСТЕЦТВА												
Тема 1. Наратив і жанр. Специфіка наративу в орнаментальній прозі. Наратив і метатекст. Інтертекстуальний та інтермедіальний наративи літературного тексту.							8	0,25	0,25		1	7
Тема 2. Наратив у образотворчому мистецтві та фотографії.							8					7
Тема 3. Музичний наратив.							8	0,25	0,25			7
Тема 4. Специфіка наративу у кінотексті.							8	0,25	0,25			8
Разом за змістовим модулем 3							32	0,75	0,75		1	29
Усього годин							120	4	4		6	106

3.3. Теми практичних занять

№	Назва теми
1.	Формування наративної теорії.
2.	Внесок Ц. Тодорова, Ж. Женнета, П. Рікера та В. Шміда у наратологію.
3.	Українські наративні студії.
4.	"Передбачення" модерних наративних стратегій у романах Ч. Діккенза, Г. Джеймса, Ф. Достоевського, Льва Толстого.
5.	Художні експерименти Дж. Джойса.

6.	Особливості "суцільного" наративу в творчості В. Вулф.
7.	Контрапунктний наратив у романах О. Гакслі
8.	Дискретна структура наративу в романах Ф. Кафки
9.	Постмодерністський наратив в аспекті інтертекстуальності й інтермедіальності.

3.4 Самостійна робота

№ з/п	Назва теми
1.	Типологія наративу в романах Г. Філдінга, Л. Стерна, Д. Дефо.
2.	Модерністський неміметизм і наративний дискурс.
3.	Постмодерністські наративні стратегії. Загальна характеристика. Проблема "надійності" наративу в постмодерністському романі.
4.	Функції наратора.
5.	Вплив наукових розробок В. Проппа на наративну теорію.
6.	Внесок Г. Греймаса у наративні студії.
7.	Відмінність понять «мімезис» і «дієгезис».
8.	Зовнішня, внутрішня та нульова фокалізація за Ж. Женнетом.
9.	Авторепрезентація наратора.
10.	Тварини, фантастичні створіння, роботи та речі у ролі нараторів.

3.5 Тематика індивідуальних завдань

№	Назва теми
1.	Контекстуалістські, тематичні і ідеологічні підходи в розвитку посткласичної наратології: контекстуалістська наратологія, наратологія і тематика, порівняльна наратологія, прикладна, марксистська, феміністська, тілесна, етнічна, постколоніальна, соціо-наратологія.
2.	Трансжанрові і трансмедіальні підходи до наратології: наратологія і жанрова теорія, наратологія і драма, наратологія і поезія, наратологія і кіно, наратологія і музика, наратологія і візуальні мистецтва.
3.	Прагматичні і риторичні різновиди наратології: прагматична наратологія, етнічна і риторична наратологія.
4.	Когнітивні і рецептивні різновиди наратології: психоаналітична, когнітивна, побутова наратології.
5.	Постмодерні і посткласичні деконструкції класичної наратології: постмодерна, постструктуралістська, динамічна наратології.
6.	Лінгвістичні підходи до наратології: лінгвістична, стилістична,

	соціолінгвістична наратологія, дискурс-аналіз і наратологія.
7.	Філософські наративні теорії: теорія можливих світів, наратологія і теорії фікційності, феноменологічні наративні теорії.
8.	Інтердисциплінарні наративні теорії: наратологія і доба високих технологій, антропологія, когнітивна психологія, теорії історіографії, теорія систем.

4. Система контролю та оцінювання

Види та форми контролю

Формами поточного контролю є усна чи письмова (тестування, есе, реферат, творча робота) відповідь студента.

Формами підсумкового контролю є екзамен.

Засоби оцінювання

Засобами оцінювання та демонстрування результатів навчання можуть бути:

- стандартизовані тести;
- проекти (індивідуальні та командні, дослідницько-творчі проекти);
- написання есе;
- презентації результатів виконаних завдань та досліджень.

Критерії оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни

Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
	Оцінка (бали)	Пояснення за розширеною шкалою
Відмінно	A (90-100)	відмінно
Добре	B (80-89)	дуже добре
	C (70-79)	добре
Задовільно	D (60-69)	задовільно
	E (50-59)	достатньо
Незадовільно	FX (35-49)	(незадовільно) з можливістю повторного складання
	F (1-34)	(незадовільно) з обов'язковим повторним курсом

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота														Підсумковий тест (екзамен)	Сума	
Змістовий модуль 1					Змістовий модуль 2						Змістовий модуль 3				40	100
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13	T14	T15		
4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4		

5. Рекомендована література

5.1. Базова (основна)

1. Андреева К.А. Литературный нарратив: Когнитивные аспекты текстовой семантики, грамматики, поэтики. - Тюмень: Вектор Бук, 2004. - 243 с.
2. Анкерсмит Ф. Нарративная логика. Семантический анализ языка историков / Пер. с англ. Оксаны Гавришиной, Андрея Олейникова под научн. Ред. Л.Б. Макеевой. - М.: Идея-Пресс, 2003. - 360 с.
3. Антологія світової літературно-критичної думки ХХ ст. / За ред. М. Зубрицької. - Львів Світ, 2001. - 600 с.
4. Гром'як Р. Проблема включення українських традицій у сучасну наратологію. *Studia methodologica: наук. зб.* Тернопіль: ТНПУ, 2005. Вип. 16. С. 10–20.
5. Гром'як Р.Т. Про осмислення “викладових форм” і про наратологію // *Наукові записки.* - Вип. 64. Ч. 1. Серія: Філологічні науки (літературознавство). - Кіровоград: РВВ КДПУ, 2006. - С. 208-219.
6. Еко У. Роль читача. Дослідження з семіотики текстів / Умберто Еко. - Львів : Літопис, 2004. - 384 с.
7. Женетт Ж. Повествовательный дискурс // Женетт Ж. *Фигуры.* В 2-х т. - Т.2. - М., 1998.- С.60-281.
8. Женетт Ж. *Фигуры* / Жерар Женетт. В 2-х томах. Том 2. - М. : Изд.-во им. Сабашниковых, 1998. - 472 с.
9. Западное литературоведение XX века : Энциклопедия. - Москва : Intrada, 2004. - 560 с.
10. Капленко О. Наратив як модель світу: структурна побудова і проекція на художній текст. *Слово і час.* 2003. No 11. С. 10–16.
11. Лексикон загального та порівняльного літературознавства / Буковин. центр гуманіт. дослідж.; За ред. А.Волкова та ін. — Чернівці: Золоті литаври, 2001. — 636 с.
12. Мацевко-Бекерська Л. В. Комунікація в наративній структурі літературного твору: читацькі стратегії в дискурсі діалогу // *ПИТАННЯ ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВА.* - 2008. - Вип. 76. - С. 161–171.
13. Мацевко-Бекерська Л. Наратив як засіб організації просторово-часової конфігурації літературного твору. *Вісник Львів. ун-ту: зб. наук. пр. Серія: Іноземні мови.* Львів, 2011. Вип. 18. С. 52–59.
14. Мацевко-Бекерська Л. В. Наратив як форма антропологізації літературного твору // *ПИТАННЯ ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВА.* - 2010. - Вип. 80. - С. 199–210.
15. Папуша І. Міжнародна наратологія: проблеми дефініції. *Studia methodologica: наук. зб.* Тернопіль: Ред.-вид. відділ ТНПУ, 2007. Вип. 19. С. 31–37.

5.2. Допоміжна

1. Cornils A., Schernus W. On the Relationship between the Theory of the Novel, Narrative Theory, and Narratology // *What is Narratology: Questions and Answers Regarding the Status of a Theory.* Edited by Tom Kindt and Hans-Harald Muller. - Berlin: Walter de Gruyter, 2003. - P. 137-173.
2. Eder J. Narratology and Cognitive Reception Theories // *What is Narratology: Questions and Answers Regarding the Status of a Theory.* Edited by Tom Kindt and Hans-Harald Muller. - Berlin: Walter de Gruyter, 2003. - P. 277-301.
3. Friedemann K. *Die Rolle des Erzählers in der Epik.* - Berlin, 2020.
4. Herman D. Regrounding Narratology: The Study of Narratively Organized Systems for Thinking // *What is Narratology: Questions and Answers Regarding the Status of a Theory.* Edited by Tom Kindt and Hans-Harald Muller. - Berlin: Walter de Gruyter, 2003. - P. 303-332.

5. Jannidis F. Narratology and the Narrative //What is Narratology: Questions and Answers Regarding the Status of a Theory. Edited by Tom Kindt and Hans-Harald Muller. – Berlin: Walter de Gruyter, 2003. – P. 35-54.
6. Kablitz A. Realism as a Poetics of Observation. The Function of Narrative Perspective in the Classic French Novel: Flaubert—Stendhal—Balzac //What is Narratology: Questions and Answers Regarding the Status of a Theory. Edited by Tom Kindt and Hans-Harald Muller. – Berlin: Walter de Gruyter, 2003. – P. 99-135.
7. Kindt T., Muller H-H. Narrative Theory and/or/as Theory of Interpretation //What is Narratology: Questions and Answers Regarding the Status of a Theory. Edited by Tom Kindt and Hans-Harald Muller. – Berlin: Walter de Gruyter, 2003. – P. 205-219.
8. Martinez M., Scheffel M. Naratology and Theory of Fiction: Remarks on Complex Relationship //What is Narratology: Questions and Answers Regarding the Status of a Theory. Edited by Tom Kindt and Hans-Harald Muller. – Berlin: Walter de Gruyter, 2003. – P. 221-237.
9. Narrative Theory. Critical Concepts in Literary and Cultural Studies /Edited by Mieke Bal. – Volume I-IV. – London and New York: Routledge, 2004.
10. Nunning A. Narratology or Narratologies? Naking Stock of Recent Development, Critique and Modest Proposals for Future Usages of the Term //What is Narratology: Questions and Answers Regarding the Status of a Theory. Edited by Tom Kindt and Hans-Harald Muller. – Berlin: Walter de Gruyter, 2003. – P. 239-275.
11. Prince G. A Dictionary of Narratology. – Lincoln & London: Nebraska University Press, 2003.
12. Prince G. Surveying Narratology //What is Narratology: Questions and Answers Regarding the Status of a Theory. Edited by Tom Kindt and Hans-Harald Muller. – Berlin: Walter de Gruyter, 2003. – P. 1-16.
13. Routledge Encyklopedia of Narrative Theory /Edited by David Herman, Manfred Jahn and Marie-Laure Ryan. – London and New York: Routledge, 2005. – 718 p.
14. Ryan M-L. Narrative Cartography: Toward a Visual Narratology //What is Narratology: Questions and Answers Regarding the Status of a Theory. Edited by Tom Kindt and Hans-Harald Muller. – Berlin: Walter de Gruyter, 2003. – P. 333-364.
15. Titzman M. Systematic Place of Narratology in Literary Theory and Textual Theory //What is Narratology: Questions and Answers Regarding the Status of a Theory. Edited by Tom Kindt and Hans-Harald Muller. – Berlin: Walter de Gruyter, 2003. – P. 175-204.

6. Інформаційні ресурси

1. Бібліотека ім. М. Горького: <http://www.ognb.odessa.ua/>
2. Бібліотека ім. М. Максимовича КНУ імені Тараса Шевченка: <http://lib-gw.univ.kiev.ua/>
3. Бібліотека ОНУ імені І.І. Мечникова: <http://lib.onu.edu.ua/>
4. Національна бібліотека України імені В.І.Вернадського: <http://www.nbuv.gov.ua/>
5. Ткачук О. Наратологічний словник <https://www.twirpx.com/file/1168139/>
6. https://beckassets.blob.core.windows.net/product/readingsample/12013602/9783825280833_excerpt_001.pdf
7. <https://muse.jhu.edu/article/235578>
8. https://www.vandenhoeck-ruprecht-verlage.com/downloads/productPreviewFiles/LP_978-3-8471-0592-3.pdf
9. <https://philpapers.org/rec/BALNTC>
10. http://www.typtoken.com/100B/Searle_Fiction.pdf
11. <https://www.amazon.de/Theorie-Erzählens-Franz-K-Stanzel/dp/3825209040> <https://d-nb.info/943805406/04>
12. <http://www.historians.in.ua/index.php/en/avtorska-kolonka/134-oleh-sobchuk-chomu-naratolohiia-populiama>
13. https://shron1.chtyvo.org.ua/Papusha_Ihor/Modus_ponens_Narysy_z_naratolohii.pdf?
14. <https://journalofnarrativetheory.com>